

**Antoninus Diana Panormitanus, Clericus Regularis, Doctor
Celeberrimus, Coram S. D. N. Alexandro VII. Episcoporum
Examinator, & Sancti Officij Regni Siciliae Consultor,
Coordinatus, Seu Omnes ...**

Diana, Antonino

Lugduni, M. DC. LXXX.

262. An Princeps possit imponere, & exigere gabellam ab Equitibus D.
Iacobi, Alcantaræ, Calatrauæ, &c. & adhuc Nouitiis? Et ex doctrina huius
quæstionis infertur dictos Equites esse vere Religiosos, & ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76442](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76442)

De Immun. Eccles. Resol. CCLXI. &c. 231

*gabellas à Clericis non habentibus requisita Concilij
Trid. sess. 23. c. 6. de quibus supra dictum est Ex part. 1.
tract. 2. Ref. 37. aliàs 36.*

Sup. hoc fu-
pi in Ref.
44. a. pau-
lo post in-
tiam, & in
Rel. 179. §. 2.
cum paulo
post in fine
de reg. etiam
dicitur
Rel. 179.

§. 1. **E**tiam seclusa consuetudine in contrarium, de qua in superiori resolutione, affirmati-
uam sententiam docent non ignobiles Authores, vt
Homobon. de exam. Eccles. p. 1. tr. 7. c. 29. q. 120. Lay-
man in Theolog. moral. lib. 4. tract. 9. cap. 6. n. 3. Suarez
contra Regem Angliæ, lib. 4. c. 27. n. 14. Azorius p. 3. lib.
5. c. 19. q. 6. Filiucius tom. 1. tr. 16. c. 11. n. 298. Reginal-
dus tom. 1. lib. 9. c. 23. n. 376. Coriolanus in Expos. Bull.
Cæn. excomm. 18. fol. mibi 949. Alerius de censur. tom. 1.
disp. 19. lib. 5. cap. 6. dub. 10. Barbosa in collect. tom. 1.
lib. 3. tit. 49. cap. 7. num. 7. Cevallos tract. de cognit.
per viam violentiæ, in procem. c. 7. n. 22. vbi sic asserit:
[Clericus, si non obliuet requisita Concilij Triden-
tini, non potest dici exemptus à tributis, nisi sit iu-
risdictioni Ecclesiæ subiectus; & sic, cum Clerici in
minoribus non gaudeant priuilegio fori ex defectu
dictarum conditionum; & consequenter non gaudent
immunitate à tributis, & gabellis.] Ita ille. Et secun-
dum hanc opinionem, vt Clericus sit exemptus à
gabellis, debet incedere, non solum in habitu, &
tonsurâ, sed etiam deseruire alicui Ecclesiæ, de man-
dato Episcopi: nam has conditiones requirit Conci-
lium Tridentinum, vt supra satis explicatum est. Et
ita etiam docet noster P. Molfes. in summa, tom. 1.
tract. 6. c. 10. n. 65. & tom. 2. tr. 12. c. 22. n. 162. Hæc opi-
nio est probabilis cum Graff. part. 1. lib. 2. c. 125. n. 21.

2. Sed non minus probabilem, contrariam esse
sentio quam sæpius in præxi consului: nam dicti
Clerici de iure communi sunt exempti à solutione
gabellarum. Nec obstat ius nouum Concilij Triden-
tini: nam loquitur tantum de priuilegio fori, & tan-
tum restringit illis hoc priuilegium: immunitas verò
à tributis non dependet à priuilegio fori, & potest
habere rationem omnino diuersam, nam & laicis
quibusdam sine priuilegio fori conceditur. Ergo, &c.
Et ita hanc sententiam docet Lessius lib. 2. c. 33. dub.
§. n. 38. Molina tom. 3. tract. 2. disp. 279. n. 5. Malderus
in 2. tract. 5. c. 6. dub. 8. Garcias de beneficio, tom. 1.
cap. 3. part. 2. num. 5. in fine. Et ita declarasse Sacram
Cardinalium Congregationem, apparet apud Comi-
tolum in respons. moral. lib. 6. quæst. 26. vbi habetur
epistola tenoris sequentis, directa ad eundem Comi-
tolum.

3. [Molto reuerendo Padre, sono stati altre volte
considerati, & resoluti nella Congregatione del
Concilio i dubij, che mi scriue la R. V. Quanto al
primo, è stato deciso, che chi non hà beneficio, ò
non camina con habito, e tonsura, senza altra mo-
nitione, viene escluso del priuilegio del foro. Quan-
to al secundo, la Congregatione hà sentito, ch'i
Clerici, che mancando nelle cose contenute in el 6.
sess. 23. non godono il priuilegio del foro, non per
questo s'intendono priuati del priuilegio del can. si
quis suadente Diabolo. Da questa ne segue la risoluo-
ne al terzo quesito. Perche non togliendo il Conci-
lio (notentur hæc verba) se non il priuilegio del fo-
ro, tutti quell' altri priuilegij che competono à Chie-
fici, rimangono nella dispositione della ragione
commune. Con che imaginandomi, &c. Di Roma il
di 21. di Agosto, 1581. Di V. R. como fratello amo-
reuosissimo, Antonio Cardinale Caraffa.]

4. Ex his apparet, supradictos Clericos gaudere
immunitate gabellarum, quia, vt diximus, & docuit
Sacra Congregatio, hoc testante supradicto Cardina-
li, Concilium tollit Clericis priuilegium fori; non
autem alia priuilegia, quæ illis competunt de iure
communi, & diligenter enumerat idem Comitulus

Tom. I. X.

lib. 1. q. 54. n. 2. Et post hæc scripta inueni, hanc opi-
nionem docere etiam Iuriconsultum Hispanum
Torreblancam in defensione, lib. de Magia, c. 6. n. 96.
vbi sic asserit: [El Clerigo de corona exemptus est ab
exactionibus, & contributionibus, tam realibus, quam
personalibus tributorum, petitorum, gabellarum, & mu-
nerum temporalium. Porque cerca desto el Concilio
Tridentino, nõ tratò nada, y assi, lo dexò à la dispo-
sicion del derecho comun, en que estan dadas, que
goze de todos los priuilegios de los Clerigos, y assi
lo resolue nouissimamente la Congregation de los
Señores Cardenales depurados por la Sede apostoli-
ca para la interpretacion del Concilio in dicta sess. 23.
c. 6.] Ita Torreblanca, vnde de hoc non est ampliùs
dubitandum à scrupulosis.

RESOL. CCLXI.

*An princeps possit imponere gabellas super bona Cleri-
corum, qui habitum Clericalem assumpserunt, sine
intentione Clericandi, sed tantum in fraudem colle-
ctarum: Ex part. 1. tract. 2. Ref. 44. aliàs 43.*

§. 1. **V**idetur respondendum affirmatiuè, & dictos
Principes, ita facientes, non incurtere in
excommunicationem Bullæ Cænæ, putauit Corio-
lanus in expos. dicta Bullæ, excomm. 18. fol. mibi 950.
& Prosper de Augustino in addit. ad summam Qua-
ranta, verb. veltigal. ex autoritate legis, qui sub præ-
textu, C. de sacrosanct. Eccles.

2. Sed meritò noster P. Duardus in Bulla Cæn.
lib. 2. can. 18. q. 7. n. 2. contrarium docet; nempe;
Clericos incedentes cum habitu, & tonsura, & diui-
nis deseruientes, etiam si habitum ipsum assumpse-
rint in fraudem gabellarum, gaudere dicta exemptio-
ne. Et ratio est: quia supradicti Clerici, etiam si non
habeant animum permanendi in clericatu, hic, &
nunc verè Clerici sunt: ergo gaudent exemptione
gabellarum; & idèd illas ab illis exigentes in excom-
municationem Bullæ Cænæ incurrent, Quæ ita
vera esse existimo, vt putem contra Duard. n. 5. eos
etiam si Ecclesiæ alicui non deseruirent; adhuc gau-
dere gabellarum exemptione: nam, vt supra proba-
tum est; vt Clerici sint immunes à soluendis gabel-
lis, non est necessarium, vt habeant conditiones re-
quisitas à Concilio Tridentino: nam Concilium in
illo loco loquitur tantum de priuilegio fori, & nihil
tangit de aliis Clericorum priuilegijs. Ergo, &c.

Sup. in Ref.
quæ hic est
anteccedens.

RESOL. CCLXII.

*An Princeps possit imponere, & exigere gabellam ab
Equitibus D. Iacobi, Alcantara, Calatrana, &c. &
ad hoc Nouitijs?*

*Et ex doctrina huius questionis inseritur dictos Equi-
tes esse vere Religiosos, & posse consistere cum Sacer-
dote non approbato ab Ordinario, sicut possunt alij
Regulares, quod est valde notandum. Ex part. 1. tract. 2.
Ref. 54. aliàs 49.*

Sup. prima
diffic. huius
tituli sup. in
Ref. 167. Sed
hoc & in
fine, Ref. 171.
& in Ref.
172. §. ult. &
in tom. 7. tit. 1.
Ref. 54. §. ult.

§. 1. **A**ffirmatiuè responder Bobadilla in polit. 10. 1.
lib. 2. c. 18. n. 264. nam putat, dictos Equites
esse tantum immunes à gabellis, quoad bona cõmen-
darum. Ita etiam sentiunt alij Iurisperiti, & Theologi,
qui tenent, dictos Equites non esse verè Religiosos,
vt præter Doctores, quos citat Sanchez, vbi infra do-
cent Ioan. de la Cruz de stat. Relig. lib. 1. c. 2. dub. 3. con-
clus. 2. Petrus de Ledesma in summa. tom. 2. ad l. 10.
c. 8. dub. 2. conclus. 2. Emmanuel Sà verb. Religio. n. 41.

Sup. hoc in-
tom. 7. tit. 3.
Ref. 54. §. 1.
& ibi in tr. 1.
Ref. 99. §. 2.
& in alijs
eius not. &
cursum.

V z Burgos

in Ref. 100. Burgos de Paz *consil.* 17. num. 2. & 3. Natta *lib. 3. consil.* 508. & 509. Graffius *tom. 1. lib. 3. consil.* 11. de Regul. Valentia *tom. 3. disp.* 10. q. 4. punct. 12. Moneta de *con-* & in Ref. 169. *ser. iudic.* c. 10. n. 389. Molfesius in *summa tom. 1. tract.* 6. cursum in c. 2. n. 30. & alij.

2. Sed contrariam sententiam amplectendam esse puto; nempe, hos Equites esse verè Religiosos. Ita Sanchez in *summa tom. 1. lib. 4. c. 16. n. 11. vbi* citat pro hac sententia octo Doctores, quibus ego addo alios, quos citat Garcias de *benef.* 10. 1. p. 1. c. 4. n. 15. & Hieronymum de Cenedo *tract. de pauper. relig. dub.* 60. n. 12. & seq. & Basilium Poncium in *tract. de impedim. matr. causa* 27. q. 2. §. 4. vbi sic asserit: [Dictos Equites esse verè, & substantialiter Religiosos, adè certum existimo, vt oppositum iudicium nimis licentiosè dictum, ne dicam grauius, cum pleno ore litera pontificia illos appellent Religiosos, & etiam cum castitate coniugali, vera Religio consistere possit, eò quòd, sicut in paupertate latitudo est, ita etiam in castitate, quæ est materia voti.] Ita Pontius cum aliis Theologis, quorum vota circa præsentem quætionem adducit Mota de *confirm. ordin. D. Iacobi, lib. 2. c. 2. §. 29. per totum, vbi n. 4.* Michaël de Carranza probans dictos Equites esse verè Religiosos, sic ait: Confirmase tambien por la practica deste Reyno de Valencia, donde venos, que son exemptos de hisas, y imposiciones, que no pagan los Ecclesiasticos, y Regulares, y los seglares las pagan, y estos Caualleros de Santiago, Calatrava, Alcantara, y Montesa, come he dicho, no los pagan. Ita ille. Et doctissimus Sancius in *suis practiciis disputacionib.* ita tenet, dictos Equites esse verè Religiosos; & docet, illos posse confiteri cum Sacerdote seculari nõ approbato ab Ordinario; sicut possunt alij Regulares. Sic ille in *disp.* 49. n. 11. & 13. quod est valde notandum, quia nouum, Et Flores de Mena *lib. 2. q. 21. n. 205.* docet etiam, dictos Equites non esse collectandos, & esse immunes à gabellis: quia, dato, & non concessio, quòd non sint verè Religiosi, sunt tamen personæ Ecclesiasticæ, & largo modo Religiosi. Vnde ex his, me consulente, in causa D. Aloysij Mastrantoni: & D. Ioannis de Gioeni Illustriss. Senatus Panormitanus concessit exemptionem gabellarum supradictis Equitibus, qui erant adhuc Nouitij.

Suprà hoc quod hic docetur, in som. 7. tr. 1. Refol. 87. in fine, & in Ref. 96 §. 1. & in Ref. 99. §. 2. & in Ref. 100. & in co. 1. tr. 3. Refol. 22. §. Quoad secundum, & seqq. & in tom. 2. tr. 2. Ref. 22. §. 2. ante mediũ, & in tom. 3. tr. 1. Ref. 39. §. vlt. & in Ref. 79. §. Ex quibus, ante med. verf. Et tandem.

Sup. hoc lege doctrinam præcedentis Ref. signanter in fine, & sup. ex Ref. 136. §. Sed difficultas, & ex Ref. 167. §. Sed hos, à lura Refol. & §. eius not.

RESOL. CCLXIII.

An Princeps possit imponere gabellas super bona Nouitiorum? Et an dicti Nouitij gaudeant privilegio Canonis, & fori? Ex part. 1. tract. 2. Ref. 38. aliàs 37.

§. 1. Affirmatiuè videtur respondendum ex Molfesio in *summa tom. 2. tract.* 12. c. 22. n. 162. vbi docet, Regulares professos esse exemptos à gabellis: ergo videtur excludere Nouitios: quia non sunt Regulares professi. Sed non credo, virum doctum, & pium hanc sententiam docere sed sub nomine Regularium professorum, Nouitios etiam includuntur. Igitur soli Parladorius *rer. quotid. anar. lib. 1. cap. 13. §. 1. n. 21. in 2. edit.* & Ignatius Lassarte Doctor Hispanus, docuerunt hanc affirmatiuam sententiam in *tract. de decim. vendit. cap. 19. num. 50. fol. mibi 189.*

2. Sed aduersus illos, & meritò insurgit Molina *tom. 3. tract.* 2. *disp.* 671. n. 2. Malderus in 2. 2. tr. 1. c. 6. dub. 8. Turrianus in 2. 2. tom. 2. *disp.* 44. dub. 4. n. 12. Bartholomæus à S. Fausto in *speculo Confess. disput.* 33. *quæst.* 14. num. 2. & nouissimè Barboza in *collect.* tom. 1.

lib. 3. tit. 49. cap. 7. num. 11. Sanchez in *summa tom. 2. lib. 6. cap. 10. n. 16.* Et probatur hæc opinio duplici ratione: quia Nouitij vere sunt de familia Monasterij, & pars communitatis istius Religionis, quæ exempli est. Deinde, receptissimus vsus habet, vt tributum mere personale Nouitius non soluat: quia verè persona eius habetur Ecclesiastica. Itaque meritò, qui agnoscitur pro Ecclesiastico, etiam in patrimonialibus bonis, instar reliquorum Ecclesiasticorum exemptus habendus erit. Et ita hanc sententiam non solum Theologi omnes sequuntur, sed etiam peritissimi Iuriconsulti, vt Grass. de *effectibus cleric. effect.* 3. num. 131. qui citat Abbatem, Bartolum, Ripam, & alios. Idem etiam docuit Flores de Mena in *suis variis qq. lib. 2. quæst.* 21. §. 4. num. 198. fol. mibi 270. & antea docuerat Bertachinus *tract. de gabellis, part. 7. principali, num. 56.* Nec valet dicere cum Lassarte, *vbi supra,* quòd Nouitius non sit verè Religiosus, & transire possit ad saculum: quia etiam Acolytus ad saculum, relicto officio Ecclesiastico, transire potest, & tamen gaudet exemptione gabellarum. Sufficit igitur, vt Nouitius in Religionem sit admittus: quia, vt diximus, pars est communitatis Religionis, quæ verè est communitas personarum Ecclesiasticarum, & estque is Nouitius in via, vt perfectè, & indissolubiliter vniatur eidem communitati, ac proinde eo ipso reputatur persona Ecclesiastica, & gaudet priuilegio canonis, & exemptione gabellarum.

RESOL. CCLXIV.

An Clericus, vel Religiosus conducens agros alienos tenentur soluere gabellam ex fructibus inde perceptis? Et an possit vri negotiatione artificiosa, id est qua res arte mutatur, & sic venditur, vt emere iumenta, vt nutrita, & meliorata vendant cum lucro, item oues emere, & nutrire, ex quibus vendant caseos, & agnos, vel quodcumque genus rei, quod nouerint sua arte meliorandum, &c. Ex part. 6. tr. 7. & Misc. 2. Ref. 11.

§. 1. Affirmatiuè respondet Bonacina *tom. 2. disp.* 2. de *restitut. q. 9. punct.* 2. n. 4. vbi sic ait: Clerici non tenentur ad soluenda vectigalia emendo vinum, & panem ad sui vel familiae sustentationem. Idem dicendũ si vendat fructus perceptos ex propriis agris: si quis eos percepit ex alieno agro, quem conduxit, & coluit per operarios, vt fructus inde perceptos venderet: hoc enim est genus negotiationis vetitum Clericis. Ita Bonacina, qui citat Lessium & Molinam, cum Quaranta.

2. Sed non desinat hic adnotare contrariam sententiam tanquam probabilem admittens Agidium Trullench. in *Decalogum, tom. 2. lib. 7. c. 12. dub.* 5. n. 14. quia in rigore talis Clericus non potest dici negotiator; & idè idem Trullench *loc. cit. c. 10. dub.* 19. n. 8. sic ait. Nota Clericis tantum prohiberi negotiatione, propriè dictam, quæ dicitur lucratiua. Vnde possunt vt negotiatione artificiosa, id est, qua res arte mutatur & sic venditur: quia hoc potius est artificium, quàm negotiatio. Vnde licet Clerico emere iumenta, vt nutrita & meliorata vendat cum lucro, secluso tamen scandalo. Item oues emere ac nutritæ, ex quibus vendat caseos, agnos, &c. Denique poterit Clericus emere quodcumque genus rei, quod nouerit sua arte meliorandum, vt illam in melius mutatam carius, & cum lucro vendat. Item & agrum conducere, & per operarios colere; & fructus vendere: hoc namque non est negotiatio. Ita Trullench. Sed videtur non esse discedendum à prima sententia, quam nouissimè tenet Ioannes Wiggers de *iustitia & iure in 2. tract.* 5. c. 5. dub. 2.

Sup. hic in Ref. 2. not. præterea, & pro pane in alio §. eius annot.

Sup. hoc in tom. 6. tr. 3. Ref. 84. §. 5. paulo post intencum & paulo ante finem, & leg. doctrinam §. not. leg. de aliarum eius annot. & etc. illis applica doctrinam pro ita quæst. vel. cam. dis. stringit. Et pro contento in hoc §. vlt. sup. in Ref. 176. §. Et ad me. gis, & cum distinctione in omnibus aliis eius annot.